

Stowarzyszenie
Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne

Raport z działalności
w 2019 roku

Warszawa, czerwiec 2019

Wstęp

W 2019 r. Stowarzyszenie **Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne** skoncentrowało się na wsparciu środowiska obywatelskiego wyłącznie na Białorusi, w szczególności poprzez wspieranie niezależnych mediów oraz lokalnych inicjatyw społecznych, a także podnoszenie kompetencji ich działaczy.

Programy Stowarzyszenia adresowane są do starannie wyselekcjonowanych środowisk i grup lokalnych. Dzięki szczegółowej wiedzy o sytuacji tych grup i o warunkach społeczno-politycznych panujących w kraju działania, Stowarzyszenie **dostosowuje realizowane programy do potrzeb lokalnych partnerów i problemów danego regionu. Buduje zespoły ekspertów wokół problemów mediów lokalnych i rozwoju organizacji pozarządowych.**

Stowarzyszenie jest niezależną organizacją pozarządową, prowadzi działalność typu non-profit od 2001 roku.

Programy realizowane w 2019 roku:

- I. Program medialny na Białorusi –**
Kontynuacja wsparcia niezależnej prasy i portali online

- II. Program wsparcia społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi –**
Společne zaangażowanie, profesjonalizacja i współpraca

I. Program medialny

Program, prowadzony od 2001 roku, ma na celu wspieranie wolności słowa i idei niezależności prasy. Stawia na wzmacnianie etyki dziennikarskiej oraz upowszechnianie wartości lokalności i budowania wspólnoty lokalnej przez media.

Niezależność gazety opiera się przede wszystkim na jej ekonomicznej samowystarczalności. Ważne jest, aby dążenie wydawców do realizacji interesów ekonomicznych gazet nie prowadziło do uzależniania się od władzy, partii politycznej czy biznesu. Gazeta niezależna musi opierać swoje funkcjonowanie o dochody własne, pochodzące ze sprzedaży i reklamy.

Ważnym elementem programów medialnych stało się wsparcie regionalnych stron internetowych oraz rozwój dziennikarstwa internetowego.

Wsparcie niezależnych mediów na Białorusi

Główne kierunki działań Stowarzyszenia na Białorusi to wsparcie niezależnych mediów, w tym lokalnych i ogólnokrajowych gazet i czasopism oraz portali informacyjnych. W 2019 roku kontynuowaliśmy realizację projektu wsparcia niezależnej prasy na Białorusi.

W ramach projektu z pomocy skierowanej na wsparcie bieżącej działalności skorzystało 15 drukowanych gazet lokalnych i ogólnokrajowych oraz miesięczników, a także 11 wydawców stron internetowych – w przeważającej części z poziomu lokalnego i regionalnego.

Kilkanaście redakcji poprawiło swoją sytuację finansową dzięki poszerzeniu grona reklamodawców w swoich wydaniach papierowych i internetowych.

Przedstawiciele kilku gazet niezależnych podwyższyli swoje kwalifikacje w zakresie marketingu i promocji dzięki specjalistycznym szkoleniom w redakcjach oraz pracy pod okiem specjalistów. Przygotowali oni i wdrożyli plany marketingowe dla swoich wydań, głównie dotyczące stron internetowych.

Dodatkowo kontynuowaliśmy pracę w dwóch redakcjach regionalnych gazet w zakresie workflow management – ze wsparcia polskich konsultantów oraz dodatkowego grantu na rozwój redakcji skorzystał 1 portal internetowy i 1 gazeta.

Warto dodać że Stowarzyszenie jest obecnie jedynym z donatorów na rynku wspierającym koszty podstawowe mediów/umożliwiające ich codzienne funkcjonowanie (tzw. core support)

Projekt jest realizowany w sposób ciągły w wieloletniej strategicznej współpracy z IREX Europe oraz dzięki wsparciu koalicji kilku sponsorów (multidonor project). Planowana jest jego kontynuacja do 2023 r.

II. Program wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

1. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Białorusi

Celem trwającego od 2016 roku projektu jest wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi w jego dążeniach do współpracy ze społeczeństwem i władzą.

Od grudnia 2018 roku pięć, a od marca 2019 roku jedenaście białoruskich organizacji pozarządowych tworzy wspólną platformę na rzecz zwiększenia roli NGO, profesjonalizacji działań aktywistów z Mińska i regionów oraz zaangażowania białoruskiej diaspory w sprawy kraju. Część zadań związana jest z szeroko rozumianą obroną praw człowieka.

W ramach projektu zostało przekazanych 11 grantów na realizację działań na terenie Białorusi w następujących obszarach:

1. Reintegracja absolwentów zachodnich uniwersytetów na białoruskim rynku pracy – celem projektu było zwrócenie uwagi na potencjał absolwentów zagranicznych placówek edukacyjnych wracających na białoruski rynek pracy. W ramach działań odbyło się m.in.: sieciowanie przedstawicieli biznesu z osobami poszukującymi pracy oraz badanie opinii publicznej na temat perspektyw zatrudnienia w kraju młodych Białorusinów, którzy otrzymali wyższe wykształcenie za granicą.
2. Działania dotyczące praw człowieka - bieżące monitorowanie poziomu przestrzegania praw człowieka w Białorusi oraz udostępnianie informacji na ten temat poprzez kanały internetowe, organizację wydarzeń czy publikacje literatury propagującej wiedzę o historii praw człowieka w Białorusi.
3. Wzmocnienia potencjału społeczności lokalnych - aktywiści i aktywistki z całego kraju wzięli udział w pierwszym białoruskim kursie online „Jak budować społeczności lokalne”.
4. Instrumenty finansowania działań organizacji publicznych, promowanie kampanii pozyskiwania funduszy, a także prawne aspekty finansowania działalności organizacji publicznych i inicjatyw ze źródeł wewnętrznych - odbyły się 3 szkolenia dla organizacji pozarządowych.
5. Integracja różnych pokoleń białoruskich aktywistów, wymiana doświadczeń pomiędzy organizacjami z regionów i stolicy, promocja działań NGO wśród młodzieży - „Forum organizacji pozarządowych”, maratony wykładów, panele dyskusyjne w 5 regionalnych miastach, miasteczko namiotowe NGO w trakcie jednego z festiwali muzycznych.
6. Zaangażowanie diaspory białoruskiej w działania społeczne w kraju - na dedykowanym diasporze portalu publikowano wiadomości dotyczące działań Białorusinów na świecie oraz najważniejsze wydarzenia z kraju. Realizatorzy projektu brali aktywny udział w pracach nad uwzględnieniem w podręcznikach dla szkół średnich tematów poruszających działalność światową białoruskiej diaspory.
7. Pobudzenie kreatywności białoruskich aktywistów, generacja innowacyjnych idei, integracja młodych osób zaangażowanych w działalność obywatelską w Białorusi – zorganizowano dwudniowy festiwal z udziałem około 150 osób.

Podczas festiwalu odbyły się warsztaty, wykłady związane z działalnością obywatelską, realizacją projektów oraz pitching idei, w ramach którego wybrano 10 inicjatyw społecznych, które przy wsparciu finansowym i z pomocą doświadczonych mentorów zostały zrealizowane na terenie całej Białorusi. W grudniu odbyły się także dwa, mniejsze, jednodniowe festiwale w Pińsku i Baranowiczach, w których udział wzięło łącznie ponad 50 osób.

8. W ramach działań dodatkowych odbyły się m.in.: pilotażowe spotkania z psycholożką, w na temat wypalenia zawodowego, warsztaty dla wolontariuszy oraz spotkanie sieciujące koordynatorów i koordynatorki działań wolontariackich w różnych organizacjach.

W celu pogłębiania współpracy pomiędzy organizacjami w 2019 roku odbyło się spotkanie wszystkich koalicjantów, na którym wypracowano cele współpracy do 2024 roku.

Elementem wspierającym dostosowanie działań partnerów do potrzeb społeczeństwa białoruskiego było przeprowadzenie badań społecznych oraz opublikowanie i promocja analizy pt.: „Strategie na rzecz poprawy polityki młodzieżowej przez białoruskie NGO.” Celem badania było zidentyfikowanie barier uczestnictwa w działaniach społecznych, z którymi spotykają się młodzi ludzie.

Link do badania:

http://east-center.org/wp-content/uploads/2020/02/Youth_Web.pdf

Ponadto dofinansowaliśmy przygotowanie dwóch tekstów o rosyjskiej ingerencji w sferę białoruskich mediów i organizacji pozarządowych. Analizy przygotował zespół badaczy iSANS - międzynarodowej sieci działań strategicznych na rzecz bezpieczeństwa. Pierwszy tekst został zaprezentowany w Warszawie, Wilnie, Bratysławie i Brukseli w kwietniu i maju i został opublikowany w języku rosyjskim i angielskim: ***Integration”: Russia's Creeping Assault on the Sovereignty of Belarus. Likely Scenarios of a Takeover, Channels of Influence and the Main Actors.*** Drugi tekst dotyczy sfery organizacji pozarządowych: ***Пророссийские организации в Беларуси как развивающаяся система влияния.***

Projekt jest realizowany dzięki wsparciu Open Society Foundation.

2. Wzrost zdolności organizacyjnej społeczeństwa obywatelskiego w Białorusi - wizyty studyjne w polskich i ukraińskich organizacjach pozarządowych

Na Białorusi widać wyraźnie nowe wzorce aktywizmu społecznego, co powoduje konieczność dostosowania się do zmieniających się okoliczności. Białoruskie społeczeństwo obywatelskie stoi przed nowymi wyzwaniami: potrzebuje świeżych pomysłów, twarzy, nowych technologii oraz dostępu do zewnętrznego *know-how*. Jednocześnie nie można zapominać o wspieraniu solidarności i współpracy wewnątrz sektora pozarządowego, gromadzenia oraz wzajemnego dzielenia się zasobami.

Doświadczenia poprzednich projektów pokazały ogromne potrzeby w zakresie szkoleń z umiejętności menedżerskich (pozyskiwania alternatywnych źródeł finansowania działań, w tym finansowania wewnętrznego, zarządzania zespołem i projektami, promowania działalności, współpracy z mediami), umiejętności komunikacyjnych,

pracy z wolontariuszami. Dotyczy to zarówno nowego pokolenia aktywistów organizacji o ugruntowanej pozycji, jak i przedstawicieli nieformalnych inicjatyw, prowadzonych przez młodych ludzi (ich liczba i aktywność wyraźnie wzrasta). Jednocześnie warto wspierać białoruskie organizacje w budowaniu partnerstw, wymianie informacji, konsolidacji wokół wspólnych celów i wartości.

Ponadto mimo braku wyraźnych zmian politycznych widoczna jest pewna "odwilż" i poprawa ogólnej sytuacji na linii "społeczeństwo-władze". W tych warunkach może i powinien być diskutowany z białoruskimi działaczami obywatelskimi dialog z władzami. Wyzwanie na dzisiaj to aby działacze obywatelscy mogli współpracować z urzędnikami przy jednoczesnym przestrzeganiu wartości demokratycznych (bliższe kontakty, gromadzenie doświadczeń, budowanie poczucia zaufania, wzajemnej komunikacji).

Powyższą diagnozę, skupioną wokół budowania społeczności organizacji pozarządowych i ich rozwoju instytucjonalnego, a także interakcji z władzami, przekuliśmy na następujące cele projektu:

- budowanie potencjału białoruskich organizacji pozarządowych poprzez: dostarczanie wiedzy o działaniach sektora pozarządowego w Polsce i na Ukrainie w zakresie aktywizacji obywatelskiej
- zapewnienie możliwości wyrównywania wiedzy i umiejętności działaczy białoruskich oraz wymiany dobrych praktyk
- podwyższanie kwalifikacji menadżerów organizacji, które uzyskały wsparcie z programu Dla Białorusi

W ramach projektu odbyły się **3 wizyty studyjne w Polsce** (kwiecień i sierpień 2019) oraz na Ukrainie (listopad 2019), w których łącznie **wzięło udział 28 aktywistów z Białorusi**. Odbyły się też **dwunastodniowe staże dla 5 osób w wybranych tematycznie organizacjach pozarządowych w Polsce**. Łącznie w ramach tych działań odbyło się 80 spotkań w różnych organizacjach, zarówno w miastach dużych (Warszawa, Kijów) średnich (Łódź, Winnica) jak i mniejszych miejscowościach (Radzymin, Bucza) Działania były finansowane przez Fundację Batorego i National Endowment for Democracy)

Skupiliśmy się na problematyce pracy ze społecznością lokalną, badania potrzeb poprzez diagnozę, pracy z wolontariuszami i funkcjonowaniu budżetów partycypacyjnych oraz innych metod pozyskiwania funduszy na działania społeczne.

W stażach uczestniczyło 5 osób, dodatkowo udało się przeprowadzić coaching dla jednej ze stażystek (pół roku po stażu), aby pomóc jej uporządkować wiele inicjatyw, które zaczęła realizować po powrocie z Polski.

Każdy z uczestników projektu podzielił się zdobytym doświadczeniem z członkami swojej organizacji (podczas spotkań zespołu), **a także z innymi organizacjami partnerskimi**, co daje łącznie **ok. 15 organizacji białoruskich**, które **zyskały nowe doświadczenie w sferze aktywności obywatelskiej** (wiedza, formy pracy, instrumenty pozyskiwania finansowania, kontakty z partnerami z Polski i Ukrainy).

Współpraca białoruskich organizacji została zintensyfikowana dzięki zaproszeniu w charakterze trenerów przez głównego organizatora Idea Generation Camp

przedstawiciele 4 organizacji, biorących udział w wizycie w Polsce w sierpniu 2019 r. Współpraca ta była silnym impulsem **do opracowania wspólnych działań**, wśród których warto wspomnieć: **przeprowadzenie przez przedstawicieli 3 organizacji serii okrągłych stołów w regionach Białorusi**. Stworzyli oni pary trenerów i **przeprowadzili warsztaty nt. pozyskiwania środków, pracy z wolontariuszami** i in. **Na zajęciach wykorzystali 3 filmy edukacyjne**, nakręcone w ramach projektu. To trwały rezultat projektu, z którego można korzystać. **Filmy** uzyskały wysoką ocenę od trenerów. Będą one udostępniane jako **otwarty, ogólnodostępny zasób** na stronach organizacji uczestniczących w projekcie.

Wskaźnikiem osiągnięcia celów projektu jest także **wzrost liczby wspólnych inicjatyw, współfinansowania, wymiany informacji i rozwój innych form współpracy między partnerami białoruskimi i regionalnymi**.

O osiągnięciu tego wskaźnika świadczy szereg wspólnych akcji białoruskich organizacji, np. **dot. alternatywnych sposobów finansowania ich inicjatyw (inicjacja challenge'u fundraisingowego #ДАДАЙМОЦЫ)**, **projekty wolontariackie** (wspólna baza, opracowanie standardów pracy z wolontariuszami), pomysł **projektu dla młodzieży dotyczącego doradztwa zawodowego i krytycznego myślenia** i **włączenie organizacji partnerskich w projekt „miasteczek namiotowych” NGO na festiwalach muzycznych na Białorusi**. Widzimy także bardzo intensywny **bieżący kontakt między uczestnikami projektu**. Utworzyli oni **grupę w komunikatorze**, na której często **wymieniają się informacjami o konkursach grantowych, konferencjach, spotkaniach i wydarzeniach**.

Uczestniczka stażu **złożyła wniosek projektowy**, który opracowała podczas wizyty w Polsce do grantowego programu MATRA i uzyskała finansowanie. Jej projekt obejmuje **organizację miasteczek namiotowych organizacji pozarządowych na festiwalach muzycznych na Białorusi** i bazuje na doświadczeniu polskiego Pol and Rock Festival; projekt będzie realizowany w 2020 r.

Uczestniczka stażu zaczęła również realizację planu, określonego wspólnie z coachem w sierpniu 2019 r. i **zwróciła się do przedstawicieli biznesu** (firma Alivaria) z **propozycją współpracy**. Uczestnicy wizyty studyjnej w Polsce wprowadzili **zmiany na stronach internetowych swoich organizacji**, zgodnie z rekomendacjami eksperta z którym pracowali w Polsce. **Udoskonalili kontent stron**, nauczyli się lepiej dostosowywać go do oczekiwań grupy docelowej, **wprowadzili mechanizmy zwiększające bezpieczeństwo** w sieci.

Uczestnicy stażu i wizyty studyjnej w Polsce **złożyli wraz z polskim partnerem – Federacją Mazovia - 2 wnioski projektowe na konkurs grantowy RITA**. Wnioski nie zostały wybrane do realizacji, ale współpraca jest kontynuowana i nowy wniosek zostanie złożony w kolejnej edycji konkursu.

Liczne **inicjatywy i projekty uczestników zostały dostrzeżone i docenione na Białorusi poprzez włączenie ich do publikacji «Агляд грамадскіх падзей, якія адбыліся ў нашай краіне на працягу 2019 года»**. СЫЛКА: <https://drive.google.com/file/d/1tIs54GcPOfJdi9wSrS7D6qOtZKKp2rrR/view>

Wśród najlepszych projektów 2019 r. znalazły się m.in. projekty ArtSiadziby i jej partnerów – uczestników wizyty studyjnej w Polsce (Idea Generation Camp i in., str. 57 i 69) oraz projekty stażystki (s. 99 i 103).

Projekt jest realizowany dzięki wsparciu National Endowment for Democracy oraz Fundacji im. St. Batorego.

III.Rozwój instytucjonalny SWCD oraz wdrożenie procedur bezpieczeństwa

Stowarzyszenie w **październiku 2018** przeprowadziło się do nowego biura, które wynajmujemy wspólnie z Towarzystwem Demokratycznym Wschód (Warszawa, ul.Tamka 34/14). Dzięki dotacjom z Fundacji S.Batorego oraz Open Society Foundation wdrożyliśmy różne techniczne rozwiązania i procedury w celu podwyższenia bezpieczeństwa pracy w nowym miejscu.

Dokonałiśmy zakupu i **montażu systemu alarmowego** w siedzibie Stowarzyszenia. **Zamknęliśmy wdrażanie procedur RODO.** W lipcu br. byliśmy wyposażeni w komplet dokumentacji (Polityka Bezpieczeństwa Przetwarzania Danych Osobowych wraz z niezbędnymi załącznikami dopełniającymi system), zaś zespół został w tym zakresie przeszkolony przez eksperta.

W lutym 2020 przeprowadziliśmy **podsumowanie działań w 2019 r.** Pozwoliło to też na większą integrację stosunkowo nowego zespołu, która jest kontynuowana w 2020 roku.

W zakresie planowania strategicznego pracy Stowarzyszenia - w dniach 11-13.12.2019 zorganizowaliśmy 3-dniowe **spotkanie z partnerami z Ukrainy** w Warszawie. Rozmowy dotyczyły potencjalnych pól/tematów współpracy, i ewentualnych planów współpracy. Dotychczas rozwinęliśmy współpracę białorusko-ukraińską (wizyty studyjne Białorusinów na Ukrainie), planujemy także spotkania partnerów z Białorusi i Ukrainy.

Działania realizowane dzięki wsparciu Open Society Foundation oraz Fundacji im. St. Batorego.

IV.Komentarz do sprawozdania finansowego za rok 2019

W roku 2019 realizowana była strategia zakładająca prace nad mniejszą liczbą (w porównaniu do lat poprzednich) projektów, przy współpracy ze stałymi partnerami i donorami.

Działania te przyniosły efekt w postaci dalszej stabilizacji sytuacji organizacyjnej i finansowej Stowarzyszenia.

W liczbach wygląda to następująco:

- **wszystkie projekty - 7 (70% w porównaniu z rokiem 2018 – 10 projektów)**
- **kontynuacja rozpoczętych projektów – 5, co stanowi 71,43% całości**
- **nowe projekty – 2 (28,57% wszystkich działań)**

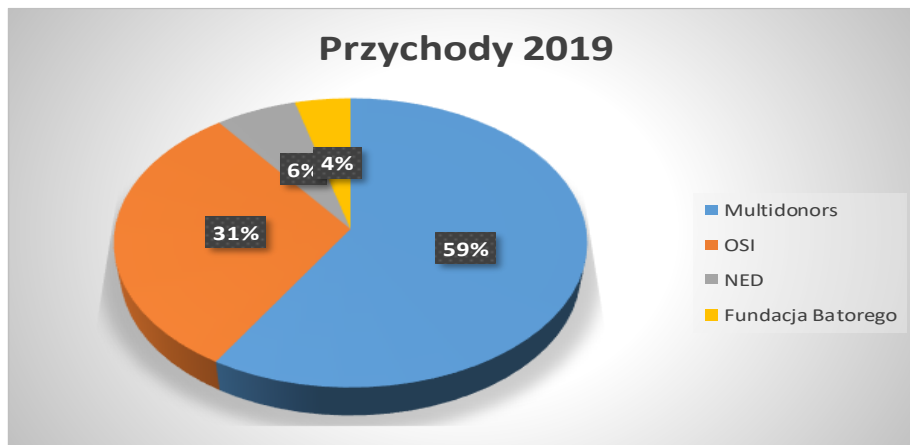
Wszystkie projekty dotyczyły działań na rzecz obywateli Białorusi.

Przychody w roku 2019 wyniosły 1.978.751,76 zł, według poniższego podziału na poszczególnych donatorów:

- Multidonors – 1.163.306,63 zł
- OSI -612.564,96 zł
- NED – 120.547,17 zł

- Fundacja St. Batorego – 82.333,- zł

Poniesione w **2019 roku koszty działalności statutowej** wyniosły 1.978.375,50 zł, a ich struktura wygląda następująco:

- Multidonors – 1.158.806,69 zł
- OSI – 617.545,03 zł
- NED – 120.154,45 zł
- Fundacja St. Batorego- 81.869,33 zł

Różnica pomiędzy przychodami a kosztami wyniosła 376,26 złotych. Po uwzględnieniu przychodów i kosztów finansowych, a także pozostałych (operacyjnych) **wynik finansowy działalności statutowej jest dodatni i wynosi 610,84 złotych.**

Jest to zdecydowana poprawa w porównaniu do roku 2018, wartość ujemna Funduszu Własnego zmniejszyła się o ok. 30% .

Osiągnięcie takiego efektu było możliwe między innymi ze względu na korzystną sytuację na rynku pieniężnym, przejawiającą się w stabilnych poziomach kursów walut, które stosowane są do przeliczeń przychodów i kosztów w Stowarzyszeniu. Wynika ona także z dogłębnej analizy przyczyn strat poprzednich lat, opracowania strategii naprawczej, jej konsekwentnej realizacji, a także bieżącego monitoringu i oceny sytuacji finansowej Stowarzyszenia.

Na uwagę zasługuje też fakt **ponad trzykrotnego wzrostu wysokości wpłat składek** od dwukrotnej liczby członków Stowarzyszenia w porównaniu do roku 2018. Na konto Stowarzyszenia wpływały też regularnie darowizny.

Opracowanie:

Zespół Stowarzyszenia

Zatwierdził Zarząd:

Uchwała nr 12/2020 z dnia 30.06.2020

Zatwierdziło Walne Zebranie Członków:

Uchwała nr 1/2020 z dnia 30.09.2020